

Complexnummer: 528839

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Tuinen Mien Ruys

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

527003, 528840, 528841, 532140

Woonplaats

Dedemsvaart

Gemeente

Hardenberg

Provincie

Overijssel

Locatie van het hoofdoject

Moerheimstraat 84, 7701 CG te Dedemsvaart

Complexomschrijving

Het complex 'TUINEN VAN MIEN RUYS' ligt aan de Moerheimstraat te Dedemsvaart. De tuinen bestaan uit een twintigtal proeftuinen, ontworpen en aangelegd door tuinarchitect Mien Ruys (1904-1999), in de periode van 1924 tot 1999. Zij omvatten een gebied van circa 2,5 ha. De volgende tuinen vallen onder de bescherming van rijkswege: 1. de VERWILDERINGSTUIN (1924), 2. de OUDE PROEFTUIN (1927), 3. de WATERTUIN (1954) en 4. ZES PROEFTUINEN (1960). De overige proeftuinen vallen vanwege hun te geringe ouderdom buiten de bescherming.

De tuinen ontstonden direct achter het huis van de familie Ruys (villa Lellingbo, 1902) in Dedemsvaart, alwaar Bonne Ruys aan het einde van de 19de eeuw de zeer vermaarde kwekerij Moerheim begon. In deze kwekerij werden vaste planten gekweekt en werden door kruising vele nieuwe variëteiten gewonnen, die over de hele wereld werden geëxporteerd, waarmee Bonne Ruys een grote naam kreeg. Zijn dochter Mien Ruys was niet zo zeer geïnteresseerd in het kwekersvak, maar wel in het ontwerpen en beplanten van tuinen met behulp van vaste planten. Ze kreeg al op jonge leeftijd de leiding over het aan de kwekerij verbonden ontwerp bureau. Opleidingen in dit vak, evenals boeken of tijdschriften over dit onderwerp waren er in die tijd vrijwel niet. Ze moest zich de kennis zelf eigen maken. Dat deed ze in de tuin van haar ouders. In 1924 legde ze in de boomgaard haar eerste proeftuin aan: de 'Verwilderingstuin'. Rondom de vierkante vijver plantte ze allerlei vaste planten uit de kwekerij. Ze zat erbij en keek. Hoe komen planten het best tot hun recht, welk effect hebben bepaalde combinaties, wat doen kleuren en vormen, wat is de invloed van grondsoort en schaduw en hoe ontwikkelden de planten zich. Ze moest veranderingen aanbrengen op zoek naar harmonie en evenwicht en ze leerde. Na een stage in Engeland en een bezoek aan Gertrude Jekyll legde ze in 1927 de 'Oude Proeftuin' aan, een tuin met een grote plantenborder op de zon. Ze onderzocht hoe om te gaan met contrasten, vorm en kleur, zon en schaduw, strakke en gebogen lijnen, sober en uitbundig, hoog en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

laag. Langs de border van 30 meter lang en 4 meter breed legde ze een recht pad van uitgewassen betontegels. Op de kwekerij had ze ontdekt dat door slijtage in de oude betonpaden het grind zichtbaar werd en dat dit een mooie structuur gaf. Door betontegels uit te borstelen tijdens het hardingsproces verkreeg ze tegels met dezelfde structuur. Ze noemde ze griontegels (gri-nd en bet-on). Het werd de voorloper van de uitgewassen grindtegel. In de jaren '40 verplaatste ze haar ontwerp bureau naar Amsterdam. Ze kwam in die tijd in contact met de groep architecten van de 8 en de Opbouw en voelde zich verwant aan hun opvatting over architectuur; het ging om het zoeken naar de juiste maten en verhoudingen, eerlijkheid in materiaalgebruik, vorm geven aan functies, eenvoud en helderheid, de essentie van de ruimte. Met een aantal van deze architecten werkte ze later vaak samen en raakte ze bevriend. Na de Tweede Wereldoorlog legde ze de 'Watertuin' (1954) aan. De tuin werd gerenoveerd in 2002. In de jaren die volgden werden vele nieuwe proeven genomen en 'de Tuinen' breidden zich uit naar een nabij gelegen gedeelte van de kwekerij. Hier werd een deel ingericht met de zogenaamde confectieborders en werd een stadstuinje ontworpen in de standaardmaat van de toenmalige uitbreidingswijken, waarbij met gewone stoeptegels, gras, een border, een boom en een grasveldje een voorbeeld werd gemaakt van een perfecte ruimte voor weinig kosten. In het verdiepte tuintje met biels maakte ze een prachtig voorbeeld hoe spoorbiels te gebruiken voor het maken van kleine hoogteverschillen. Enkele jaren daarvoor had ze in een tuin in Overveen de spoorbiels in Nederland geïntroduceerd, functioneel, goedkoop en goed toepasbaar op Nederlands slappe ondergrond. Er werden tuingedeelten ontworpen met terrassen in verschillende vorm, verschillende materialen en verschillende beplanting. Ook in de jaren '70 en '80 ontwierp Mien Ruys enkele proeftuinen. De Gele tuin ontstond in 1974. Deze tuin bestaat uit een grote cirkel van gras, die omgeven wordt door enkele rijen gele klinkers. Tussen de klinkers en de omringende haag is een brede border aangelegd met aan een kant hoge en aan de andere kant lage beplanting. De border heeft alle kleuren geel in zich; van heel licht tot donkergeel. De tegenover liggende border is geel-oranje. Toen daktuinbegroeiingen werden geïntroduceerd werden de eerste proeven hiermee in Dedemsvaart gedaan, en als een van de eersten werd in de 'Moerastuin' recyclet kunststof als vervanger getoetst voor hardhout door hiervan een brug te maken en 'plankieren' over het water. De laatst aangelegde tuinen door haar opvolgers in het ontwerp bureau, de Hoektuin en de Geknipte Tuin, dateren van 1999. Ook deze tuinen worden gekenmerkt door de ontwerpprincipes van Mien Ruys: een heldere, structuurbepalende vormgeving en in contrast daarmee een weelderig groeiende, natuurlijke beplanting.

Het werk van Mien Ruys is van grote invloed geweest op tuinierend Nederland. Ze onderscheidde zich van haar tijdgenoten, niet in de laatste plaats door haar enorme kennis van het assortiment en de rol van beplanting binnen het ontwerp van een tuin. Ook profileerde ze zich doordat ze publiceerde in het tijdschrift *Onze Eigen Tuin*, dat ze samen met haar man, uitgever Theo Moussault, in 1954 oprichtte en dat nog steeds vier keer per jaar verschijnt. Daarnaast beschreef ze in tal van boeken (o.a. 'Het nieuwe vaste plantenboek') haar opvattingen over het ontwerpen, het beplanten en onderhouden van tuinen. In een periode van ruim 70 jaar nam ze in haar tuinen steeds nieuwe proeven, die steeds weer nieuwe en interessante tuinen opleverden. Deze tuinen, 25 in totaal, zijn door het jarenlange consequente en zorgvuldige onderhoud fraai bewaard gebleven. In de jongere tuinen staan nog enkele opstallen als de tuinmanswoning, een schuur en het huisje van Mien Ruys, deze opstallen vallen buiten de bescherming van rijkswege.

Waardering

Het complex 'Tuinen van Mien Ruys', met de daarbinnen gelegen VERWILDERINGSTUIN, de OUDE PROEFTUIN, de WATERTUIN en ZES PROEFTUINEN, is van algemeen belang:

- als onderdeel van de proeftuinen die een representatief voorbeeld zijn van modernistische tuinarchitectuur, ontworpen en aangelegd door tuinarchitect Mien Ruys in de periode 1924-1999;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de, ook in detail, gaaf bewaarde hoofdstructuur van de tuinen bestaande uit paden, gazons, borders, vijvers, hagen en schuttingen, waarbinnen een gaaf bewaard beplantingschema;
- vanwege de samenhang tussen de tuinen;
- vanwege het belang van de aanleg voor de geschiedenis van de tuin- en landschapsarchitectuur;
- vanwege de invloed van Mien Ruys op de ontwikkeling van de (particuliere) tuinarchitectuur in Nederland.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527003

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	30 december 2004
Kadaster deel/nr	82850/41

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Dedemsvaart	Hardenberg	Overijssel

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Dedemsvaart	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Avereest	L			5304

*Omschrijving***

Omschrijving

In 1924 legde Mien Ruys in de boomgaard achter het huis van haar ouders haar eerste proeftuin aan: de Verwilderingstuin, een tuin aangelegd in de schaduw van de fruitbomen en op zure grond. In de tuin lopen vier paden recht af op de centraal gelegen vierkante vijver van beton. De paden zijn van griontegels. Langs de vijver liggen eveneens griontegels, deze steken iets over zodat de vijverrand niet zichtbaar is. Door de tuin lopen een paar onverharde slingerpaden. De schaduwrijke tuin kenmerkt zich door de aanwezigheid van fruitbomen, een sierkers bij de vijver en veel schaduwminnende planten. In de tuin een natuurstenen waterbol uit het begin van de jaren '50 van de twintigste eeuw van de kunstenaar Auck Fock van Coppelaar. Vanaf het houten bankje dat op een iets verhoogd deel in de schaduw staat, een zicht op de Oude Proeftuin die in het (zon)licht baadt. Achter het bankje een palissade van larixhout.

Waardering

De VERWILDERINGSTUIN is als onderdeel van het complex 'Tuinen van Mien Ruys' van algemeen belang:

- als onderdeel van de proeftuinen die een representatief voorbeeld zijn van modernistische tuinarchitectuur, ontworpen en aangelegd door tuinarchitect Mien Ruys in de periode 1924-1999;
- vanwege de, ook in detail, gaaf bewaarde hoofdstructuur van de tuin bestaande uit (on)verharde paden, een vijver en schutting, waarbinnen een gaaf bewaard beplantingschema;
- vanwege de samenhang tussen de tuinen;
- vanwege het belang van de aanleg voor de geschiedenis van de tuin- en landschapsarchitectuur; - vanwege de invloed van Mien Ruys

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

op de ontwikkeling van de (particuliere) tuinarchitectuur in Nederland.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin

Monumentnummer*: 528840

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	30 december 2004
Kadaster deel/nr	82751/170

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Dedemsvaart	Hardenberg	Overijssel

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Dedemsvaart	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Avereest	L			5304

*Omschrijving***

Omschrijving

De OUDE PROEFTUIN werd in 1927 aangelegd in de moestuin. Aan de noordzijde van de rechthoekige, zonnige tuin een lange houten schutting van verticale delen en een vaste plantenborder van 30 meter lang en 4 meter breed in gemengde kleuren. In de visie van Mien Ruys is de beplanting die in één keer is te overzien, in één kleurschema gehouden en hierbij is gekozen voor de kleuren geel, oranje en rood, afgewisseld door blauw en paars. Ook met de vorm van de planten is rekening gehouden. Langs de border ligt een breed grasveld met in het gras, langs het rechte pad van griontegels (dubbele rij), staan enkele losse groepen van ondermeer *Bergenia* en *Iris germanica* en siergrassen. Aan de zuidzijde en de smalle oost- en westzijde heesterbeplanting. Aan de zuidzijde een grote taxusbol en op de overgang naar de Watertuin een prieelberk. In de tuin een betonnen vogeldrinkbak.

Waardering

De OUDE PROEFTUIN is als onderdeel van het complex 'Tuinen van Mien Ruys' van algemeen belang:

- als onderdeel van de proeftuinen die een representatief voorbeeld zijn van modernistische tuinarchitectuur, ontworpen en aangelegd door tuinarchitect Mien Ruys in de periode 1924-1999;
- vanwege de, ook in detail, gaaf bewaarde hoofdstructuur van de tuin bestaande uit een verhard pad, border en schutting, waarbinnen een gaaf bewaard beplantingschema;
- vanwege de samenhang tussen de tuinen;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege het belang van de aanleg voor de geschiedenis van de tuin- en landschapsarchitectuur;
- vanwege de invloed van Mien Ruys op de ontwikkeling van de (particuliere) tuinarchitectuur in Nederland.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin

Monumentnummer*: 528841

Status rijksmonument
Inschrijving register* 30 december 2004
Kadaster deel/nr 82751/155

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Dedemsvaart Hardenberg Overijssel

Locatiennaam Locatieomschrijving
Dedemsvaart

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Avereest L 5304

Omschrijving**

Omschrijving

In 1954 werd de Watertuin aangelegd. Het is een rechthoekige tuin zonder gazon, geheel betegeld met griontegels en voorzien van een breed pad, een terras en twee vijvers die onder het middenpad met elkaar in verbinding staan. De kleine rechthoekige vijver wordt gevoed door een natuurstenen leeuwenkopje. De andere vijver is L-vormig. Aan de noord- en oostzijde verhoogde (in twee lagen) terrasborders, opgetrokken uit gestapelde en gemetselde natuurstenen. In de borders rotsplanten en heesters. Aan de zuidwestzijde van de tuin waterminnende planten. In het terras zijn enkele vierkante plantvakken uitgespaard. Aan de noord-, oost- en westzijde werd de tuin oorspronkelijk omgeven door een haag van *Chamaecyparis Lawsoniana* ('Triumph van Boskoop'), thans is dit een haag van *Chamaecyparis Alumii*. Op de overgang van de Oude Proeftuin naar de Watertuin een eenvoudige houten brug. In de tuin een tafel, twee fauteuils en een bank met lichtgrijs geschilderd ijzeren onderstel en donkergrijs geschilderde zittingen en tafelblad van houten latwerk.

Waardering

De WATERTUIN is als onderdeel van het complex 'Tuinen van Mien Ruys' van algemeen belang:

- als onderdeel van de proeftuinen die een representatief voorbeeld zijn van modernistische tuinarchitectuur, ontworpen en aangelegd door tuinarchitect Mien Ruys in de periode 1924-1999;
- vanwege de, ook in detail, gaaf bewaarde hoofdstructuur van de tuin bestaande uit een verhard pad, terrassen, borders en hagen, waarbinnen een gaaf bewaard beplantingschema;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de samenhang tussen de tuinen;
- vanwege het belang van de aanleg voor de geschiedenis van de tuin- en landschapsarchitectuur;
- vanwege de invloed van Mien Ruys op de ontwikkeling van de (particuliere) tuinarchitectuur in Nederland.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin

Monumentnummer*: 532140

Status rijksmonument
Inschrijving register* 31 oktober 2014
Kadaster deel/nr 82852/165

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Dedemsvaart Hardenberg Overijssel

Locatiennaam Locatieomschrijving
Dedemsvaart

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Avereest L 5304

Omschrijving**

Zes proeftuinen: Confectieborders, Verdiepte Tuin, Zonneborders, Vijvertje met Riet, Stadstuin en Schaduwborders.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Kastelen, landhuizen en parken Tuin, park en plantsoen Tuin

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument